

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

© 2017 ЄРМАК С. О.

УДК ([005.591.3-029:3]:658):330.341.1(045)

Єрмак С. О. Концептуальні основи соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах

Метою статті є вивчення концептуальних основ соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах на підставі аналізу теоретичних досліджень, публікацій і практики діяльності окремих підприємств. Досліджено передумови активізації процесів соціально-економічного розвитку на інноваційних засадах; фактори, що впливають на нього (внутрішні і зовнішні); механізми й інструменти, спрямовані на розвиток потенціалу підприємства (маркетингового, виробничого, людського, фінансового, інноваційного, інформаційного й інтелектуального). Розглянуто методикою оцінки конкурентоспроможності підприємства із використанням методу експертних оцінок. У підсумку концептуальні основи соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах представлено у вигляді моделі. Отже, запропонована концепція соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах має стратегічну направленість і враховує динамічність розвитку підприємства, тим самим обумовлюючи більш детальне вивчення елементів його організаційно-методичного забезпечення, що сприятиме підвищенню ефективності функціонування підприємств у перспективі.

Ключові слова: концептуальні основи, концептуальна модель, соціально-економічний розвиток, інноваційний розвиток.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 18.

Єрмак Світлана Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра підприємництва і торгівлі, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Трамвайна, 16, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50005, Україна)

E-mail: svetlanaermak@mail.ru

УДК ([005.591.3-029:3]:658):330.341.1(045)

Єрмак С. А. Концептуальные основы социально-экономического развития предприятия на инновационных началах

Целью статьи является изучение концептуальных основ социально-экономического развития предприятия на инновационных началах на основании анализа теоретических исследований, публикаций и практики деятельности отдельных предприятий. Исследованы предпосылки активизации процессов социально-экономического развития на инновационной основе; факторы, влияющие на него (внутренние и внешние); механизмы и инструменты, направленные на развитие потенциала предприятия (маркетингового, производственного, человеческого, финансового, инновационного, информационного и интеллектуального). Рассмотрена методика оценки конкурентоспособности предприятия с использованием метода экспертных оценок. В итоге концептуальные основы социально-экономического развития предприятия на инновационной основе представлены в виде модели. Итак, предложенная концепция социально-экономического развития предприятия на инновационной основе имеет стратегическую направленность и учитывает динамичность развития предприятия, тем самым обуславливая более детальное изучение элементов его организационно-методического обеспечения, что будет способствовать повышению эффективности функционирования предприятий в перспективе.

Ключевые слова: концептуальные основы, концептуальная модель, социально-экономическое развитие, инновационное развитие.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 18.

Єрмак Светлана Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент, кафедра предпринимательства и торговли, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Трамвайная, 16, Кривой Рог, Днепропетровская область, 50005, Украина)

E-mail: svetlanaermak@mail.ru

UDC ([005.591.3-029:3]:658):330.341.1(045)

Yermak S. O. The Conceptual Foundations for the Socio-Economic Development of Enterprise on the Basis of Innovation

The article is aimed at studying the conceptual foundations of the socio-economic development of enterprise on the basis of innovation by means of the analysis of theoretical studies, publications and practice activities of individual enterprises. The author researched the prerequisites for activating the processes of the socio-economic development on the basis of innovation; the factors affecting it (both internal and external); the mechanisms and tools directed towards developing the potential of enterprise (marketing, production, human, financial, innovation, information, and intellectual). Methods for estimating the competitiveness of enterprises, making use of the expert estimates method, have been considered. As the result, the conceptual foundations for the socio-economic development of enterprise on the basis of innovation have been presented as a model. The proposed conception of the socio-economic development of enterprise on the basis of innovation has the strategic direction and takes into consideration the dynamic development of enterprise, thus resulting in a more detailed study of elements of the organizational-methodical support, which will contribute to improving the functioning of enterprises in the future.

Keywords: conceptual foundations, conceptual model, socio-economic development, innovation development.

Fig.: 1. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 18.

Yermak Svitlana O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Business and Trade, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (16 Tramvaina Str., Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, 50005, Ukraine)

E-mail: svetlanaermak@mail.ru

Економіка України в сучасних умовах характеризується посиленням конкуренції, появою нових можливостей і загроз розвитку підприємств, пов'язаних з невизначеністю і впливом зовнішнього середовища. Більше того, вплив зовнішнього середовища стає все значнішим, що є одним з потужних дестабілізуючих факторів розвитку реального сектора економіки, здатним призвести його до кризових явищ. Підйом і конкурентоспроможність вітчизняних підприємств ба-

гато в чому залежать від ефективності їх функціонування, а також від методів та механізмів управління. Ключовим індикатором господарської діяльності підприємства є розвиток його соціально-економічної діяльності [1, с. 103]. Причому, розвиток у сучасному контексті складається з двох основних змістових частин – економічної та соціальної. Економічне зростання і соціальний прогрес необхідно розглядати у взаємозв'язку, в єдності, оскільки, з одного боку, економіка створює умови

для розвитку людини, для підвищення рівня та якості її життя, з іншого – людина є найважливішим активним ресурсом економічного зростання, а соціальний розвиток – дієвим відтворювальним фактором.

Проблеми соціально-економічного розвитку підприємства було активно досліджено і досить детально викладено у працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як І. Ансофф, М. Портер, Л. Фролова, А. Акишева, О. Кузьмін, Л. Лебедева та інші. Але водночас концептуальні засади поняття соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання на інноваційних засадах залишаються недостатньо дослідженими попри вимогливу увагу науковців до цієї проблеми.

Мета статті – на підставі аналізу теоретичних досліджень, публікацій і практики діяльності окремих підприємств дослідити концептуальні основи соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах.

Під соціально-економічним розвитком науковці розуміють складний процес, який означає рух вгору всієї соціально-економічної системи, що здійснюється шляхом кількісних і якісних змін не лише у сфері виробництва й розподілу, інвестицій на споживання, але і:

- ✦ техніки та технології виробництва;
- ✦ способів управління;
- ✦ економічної політики;
- ✦ характеру та якості інститутів, або правил гри, в рамках яких функціонує організація;
- ✦ культурних уподобань та цінностей;
- ✦ суспільних відносин, що виникають у зв'язку з процесом відтворення;
- ✦ стану природного середовища [18, с. 56].

Своєю чергою, розробка концептуальної моделі соціально-економічного розвитку підприємства, перш за все, базується на розумінні сутності поняття «концепція». Концепція (від лат. *conceptio* – розуміння, система) – певний спосіб розуміння, трактування будь-якого предмета, явища, процесу, головна точка зору на предмет тощо, керівна ідея для систематичного висвітлення. Термін «концепція» застосовується також для розгляду головного замислу, конструктивного принципу в науковій, технічній, політичній та інших видах діяльності [15, с. 625]. Під концепцією в науці розуміється «одна з форм організації наукового знання. Концепція – основна думка; комплекс поглядів, спрямованих на пояснення явищ, процесів і зв'язків між ними» [2].

В управлінні поняття «концепція» можна використовувати, по перше, як систему поглядів, певний спосіб розуміння, досягнення цілей і завдань підприємства; по друге, – як сукупність узагальнених положень або систему поглядів на розуміння сутності, змісту, методики та організації управлінського процесу, а також особливостей діяльності менеджерів та персоналу в ході його здійснення [3].

Під концепцією соціально-економічного розвитку підприємства науковці розуміють систему теоретико-методологічних положень як сукупність цілей, методів, підходів, інструментів й механізмів забезпечення

соціально-економічного розвитку підприємства шляхом здійснення діагностики конкурентного статусу та потенціалу розвитку підприємства.

Об'єктивними передумовами активізації процесів соціально-економічного розвитку на інноваційних засадах як складного соціально-економічного утворення можна вважати такі:

- ✦ *глобалізація економіки та її неоднозначний вплив на розвиток людських ресурсів*, що зумовлює безпрецедентну появу стратегічних викликів та соціальних загроз для різних прошарків населення, посилення процесів соціальної стратифікації;
- ✦ *розвиток нової економіки*, яка характеризується розбудовою інформаційного суспільства та інтелектуальної економіки шляхом створення потужного інформаційно-комунікаційного сектора, ефективністю систем здоров'я та освіти, розвиненістю банківського та фінансового секторів;
- ✦ *зростання соціальної відповідальності бізнесу*, що пов'язано з необхідністю максимізації з боку підприємства позитивного впливу на суспільство; розбудову громадянського суспільства; сприяння реалізації засад державно-приватного партнерства;
- ✦ *зростання значимості інновацій у соціально-економічному розвитку підприємств*, що актуалізує розвиток інноваційної праці в системі управління підприємством в забезпеченні його довгострокової конкурентоспроможності;
- ✦ *посилення значимості інтелектуалізації виробництва*, що супроводжується зміною установлених поглядів у напрямі підвищення цінності людського капіталу підприємств;
- ✦ *підвищення ролі освіти та безперервного навчання персоналу*, розвитку компетенцій різних категорій фахівців у забезпеченні їх конкурентоспроможності на ринку праці;
- ✦ *загострення проблем соціального захисту працівників* на тлі зростання рівня безробіття в країні, бідності, соціальної нерівності;
- ✦ *зростання значимості екологізації управління підприємствами*, що зумовлює необхідність інтеграції заходів з охорони навколишнього природного середовища у стратегію сталого соціально орієнтованого розвитку підприємства [4].

Світовий досвід підтверджує, що існування ринкової економіки в країні ще не є достатньою умовою для її соціально-економічного розвитку. Потрібні професійні та реальні дії органів державного й місцевого управління, спрямовані на ефективне розв'язання проблемних ситуацій шляхом створення сприятливого середовища для соціально-економічного розвитку країни: проведення інституціональних, фінансово-економічних заходів, мотивація соціуму для здійснення та розвитку інвестиційної діяльності на базі новітніх досягнень науково-технічного прогресу. На це вказано в аналітичній доповіді щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішню та

зовнішнє становище України в 2015 році»: «За цих безпрецедентно складних обставин в економіці України має бути знайдений потенціал для забезпечення динаміки економічного розвитку і створення нових робочих місць. Україні потрібна модель ефективної економіки з модернізованою справедливою соціальною системою і сприянням стійкому інклюзивному росту, що забезпечить добробут для всіх категорій населення навіть у важкі часи» [5, с. 226].

Зогляду на одночасну автономність та інтегрованість підприємства при здійсненні своєї діяльності усі фактори впливу на соціально-економічний розвиток підприємства поділяються на дві групи: внутрішні та зовнішні.

При аналізі впливу *зовнішнього середовища* важливо враховувати такі особливості факторів: взаємозв'язок, який характеризує вплив зміни одного фактора на інші; складність системи, яка впливає на підприємство та обумовлена кількістю і різноманітністю зв'язків і наслідків впливу; невизначеність інформації про середовище та невпевненість у її достовірності. За Й. М. Петровичем та Л. М. Прокопишиним-Рашкевичем [6], серед основних факторів зовнішнього середовища найбільш впливовими на соціально-економічний розвиток підприємства, можна назвати:

- ✦ *трудове законодавство*, зокрема, Кодекс законів про працю України, який регулює умови трудової діяльності керівників, що впливають на трудову активність підприємства, а також визначає для громадян України правові основи і гарантії, що дозволяють розпоряджатися своїми знаннями і здібностями з метою забезпечення продуктивної праці;
- ✦ *стан ринку праці* як фактор зовнішнього впливу характеризує співвідношення попиту і про-

позиції персоналу, що в кінцевому результаті впливає на його ціну;

- ✦ *конкурентне середовище*. Керівники підприємств та їх заступники повинні реагувати на ситуацію, яка склалася на ринку праці внаслідок загострення конкурентної боротьби, і приймати конструктивні рішення щодо забезпечення ефективної діяльності підприємства, удосконалюючи організацію виробництва на інноваційних засадах і сприяючи просуванню на ринок товарів, що мають інноваційне наповнення;
- ✦ *міжнародна ситуація*, яка проявляється залежно від стану світової економіки та глобалізації економічного розвитку. Це обумовлює необхідність адаптації галузей до загальносвітового науково-технічного середовища, активізації стану і вивчення особливостей відносин між міжнародними фінансово-кредитними організаціями.

Крім зовнішніх факторів впливу на потенціал підприємств, аналізу потребують і *внутрішні фактори*. Зокрема, стан соціально-економічного розвитку підприємства визначається рівнем заробітної плати, ефективності системи мотивації на підприємстві, наданням працівникам соціальних послуг на підприємстві і т. ін. Одним з основних внутрішніх факторів, який впливає на ефективність використання потенціалу підприємства, є імідж керівника підприємства або його конкретного підрозділу. У зв'язку з наявністю такої кількості факторів, що мають вплив на соціально-економічний розвиток підприємства, при аналізі стану соціального розвитку доцільно використовувати дану сукупність соціально орієнтованих показників (табл. 1), оскільки результати співставлення даних показників матимуть більш вичерпну інформацію для аналізу рівня соціального розвитку підприємства.

Таблиця 1

Сукупність соціально орієнтованих показників для аналізу соціального розвитку підприємства [17]

Напрямок аналізу	Показник
1	2
1. Трудовий потенціал	Середньооблікова чисельність персоналу. Питома вага основних соціальних груп працівників у загальній кількості персоналу
2. Оплата праці	Фонд оплати праці, у тому числі: фонд основної заробітної плати; фонд додаткової заробітної плати; заохочувальні та компенсаційні виплати. Питома вага витрат на оплату праці в загальному обсязі витрат на виробництво продукції. Розмір середньомісячної заробітної плати (на підприємстві та в регіоні, країні)
3. Соціальні виплати та пільги	Обсяг коштів, які витрачаються на соціальні виплати та пільги. Середні витрати підприємства на соціальні виплати та пільги в розрахунку на одного робітника. Питома вага витрат на соціальні виплати та пільги в загальному обсязі витрат на виробництво продукції
4. Стан об'єктів соціальної інфраструктури	Кількість об'єктів соціальної інфраструктури, які знаходяться на балансі підприємства. Обсяг коштів, які відраховуються на утримання об'єктів соціальної інфраструктури. Питома вага коштів, які спрямовуються на утримання цих об'єктів, у загальному обсязі витрат на виробництво продукції
5. Професійне навчання та перенавчання працівників	Кількість робітників, які пройшли професійне навчання, у тому числі: навчено новим професіям (первинна підготовка, перепідготовка); підвищили кваліфікацію. Питома вага робітників, які пройшли професійне навчання, у середньообліковій чисельності персоналу. Витрати підприємства на професійне навчання робітників. Середні витрати на професійне навчання в розрахунку на одного робітника, який пройшов навчання. Питома вага витрат на професійне навчання у витратах на виробництво продукції

1	2
6. Умови праці	Кількість робітників, які працюють в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам. Питома вага робітників, які працюють в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, у загальній кількості робітників підприємства. Кількість робітників, які отримують пільги та компенсації за роботу зі шкідливими та важкими умовами праці. Питома вага компенсацій за роботу в несприятливих та дуже тяжких умовах праці в додатковій заробітній платі. Середні витрати підприємства на поліпшення умов праці в розрахунку на одного працівника підприємства. Питома вага витрат на поліпшення умов праці у витратах на виробництво продукції
7. Морально-психологічний клімат у колективі	Кількість робітників, які задоволені морально-психологічним кліматом у колективі. Кількість конфліктів. Кількість конфліктів у колективі, яким вдалося запобігти. Відношення вирішених конфліктів без негативних наслідків до загальної кількості конфліктів, які виникли в аналізованому періоді
8. Рух персоналу	Коефіцієнт обороту прийнятих на роботу. Коефіцієнт обороту по вибуттю робітників. Коефіцієнт плинності кадрів. Витрати, які пов'язані з рухом персоналу

Механізми й інструменти, що спрямовані на розвиток потенціалу підприємства (маркетингового, виробничого, людського, фінансового, інноваційного, інформаційного й інтелектуального), можна умовно поділити на чотири основні групи: адміністративні, економічні, фінансові й соціальні.

Адміністративні механізми ґрунтуються, з одного боку, на силі державної влади і поділяються на заходи заборони, дозволу і примусу, з іншого боку, – на процесах, що виникають безпосередньо всередині підприємства у вигляді управлінських команд, видачі завдань виконавцям, що виключають альтернативи при виконанні робіт, і відрізняються суб'єктивністю підходів менеджерів. У країнах з розвинутою ринковою економікою сфера використання адміністративних методів обмежується, головним чином, охороною навколишнього середовища (екологічні норми, ліміти, штрафи, санкції), підтриманням мінімальних параметрів рівня життя населення (мінімальна зарплата, прожитковий мінімум, соціальні нормативи, соціальні стандарти), ліквідацією негативних наслідків ринкової конкуренції (монополізму – шляхом встановлення квот на виробництво, обмеження цін, рентабельності, стандартизації) та боротьбою з тіньовим бізнесом [9]. Реалізація адміністративних механізмів відбувається за допомогою системи інструментів адміністративного регулювання, а саме: квотування, лімітування, ліцензування, нормування, стандартизація, державні замовлення тощо.

Застосування економічних механізмів управління найбільш відповідає вимогам сьогодення, які обумовлені ринковими умовами. Причиною дієвості економічних механізмів є велика схильність людей реагувати на економічні стимули, що обумовлено природою економічного інтересу. Саме в наданні чи позбавленні економічних благ полягає дія економічного механізму. Адже, як зазначає С. В. Мочерний, «...за капіталізму... працівники отримують особисту свободу і позбавлені засобів виробництва та засобів до існування» [11, с. 202]. Перелік методів та інструментів не може бути однозначним, оскільки динамічність змін сучасного господарського життя, нові виклики і проблеми змушують суб'єктів управління

знаходити й нові форми впливу на підвладні об'єкти. Значимо також, що поряд із державними дотаціями можуть мати місце державні інвестиції для фінансування цільових програм розвитку, а керівництво підприємства, разом із традиційними матеріальними стимулами (заробітна плата, премії), може пропонувати працівникам страхування, медичне забезпечення, оплату мобільного зв'язку та бензину, безкоштовні обіди тощо [12].

Найчастіше в літературі фінансові механізми визначають як сукупність фінансових методів і форм, інструментів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. Такі інструменти спрямовані на оптимізацію управління підприємством у короткостроковій перспективі та включають розроблення для поточної ситуації інструментів фінансового стимулювання: співробітників, постачальників і покупців шляхом оптимізації управління оборотним капіталом, підрозділів ефективного розподілу внутрішньогосподарських ресурсів, менеджерів і власників бізнесу. До них належать різні методи управління фінансами та інструменти організації бізнесу, які забезпечують ефективність використання даних методів [13].

Основними інструментами соціальних механізмів розвитку економіки на макrorівні виступають культура суспільства, система управління економікою, соціально-економічний стан соціальних груп. На рівні підприємства можна виділити такі основні складові: розвиток персоналу, охорона здоров'я та безпечні умови праці, соціально відповідальна реструктуризація, які можна реалізувати із використанням таких інструментів [14]: застосування мотиваційно-інноваційних схем і систем оплати праці; надання співробітникам соціального пакета в різному обсязі; створення умов для відпочинку і дозвілля, у тому числі сімейного; підтримка та оптимізація внутрішніх комунікацій в організації; участь співробітників у прийнятті управлінських рішень і т. п.

Процес управління соціально-економічним розвитком підприємства на інноваційних засадах повинен охоплювати етапи оцінювання конкурентного статусу підприємства і діагностики його соціально-економічного потенціалу. Для цього встановлюється фаза життєвого

циклу підприємства (зародження, становлення, зростання, рання зрілість, зрілість, старіння). Показником оцінювання фази життєвого циклу підприємства може служити конкурентний статус, який характеризується конкурентною позицією, конкурентоспроможністю і конкурентною стійкістю підприємства. Засоби оцінювання конкурентного статусу підприємства, які спираються на дискримінантні та нейронні моделі, дають змогу отримати комплексні кількісно-якісні оцінки конкурентної позиції підприємств, їх конкурентоспроможності, а також конкурентної стійкості. Існує й низка інших методів оцінювання конкурентного статусу підприємства, до числа яких слід віднести методи фінансового аналізу, методи теорії нечітких множин, економіко-статистичні методи, методи системного аналізу тощо [7].

Так, на прикладі підприємств молочної галузі можна розглянути методіку оцінки конкурентоспроможності підприємства із використанням методу експертних оцінок, що дає змогу стверджувати про його середній стан, який вимагає вирішення проблем у сферах сервісного обслуговування споживачів, оновлення устаткування, проведення НДККР, мотивування персоналу тощо, а також оцінку конкурентоспроможності підприємства шляхом порівняння його з підприємствами-конкурентами із використанням методу інтегральної оцінки (табл. 2).

Розрахунки, наведені в табл. 2, дозволили визначити, що найбільш вагомим конкурентом на ринку молочної галузі є підприємство ПрАТ «Галичина», друге місце займає ПрАТ «Геркулес», а останнє місце – ПАТ «ЛАКТИС».

За методами економіко-статистичного моделювання конкурентний статус підприємства, а також можливості його соціально-економічного розвитку оціню-

ють на підставі відповідної дискримінантної функції чи регресійної моделі фінансового стану як основи розвитку суб'єкта господарювання. Як факторні ознаки розглядають фінансові коефіцієнти, розрахунок яких спирається на дані фінансової звітності підприємства [8].

Управління соціально-економічним розвитком реалізується на основі використання як загальних наукових методів і підходів дослідження, так і специфічних методів, властивих науковому прогнозуванню соціально-економічних явищ. У числі загальних підходів можна виділити такі: історичний, комплексний, системний, структурний, системно-структурний [9].

Історичний підхід полягає в розгляді кожного явища у взаємозв'язку його історичних форм. Управління базується на перенесенні законів, тенденцій, що існують у сьогоденні, за його межі, для того, щоб на цій основі відтворити ще не існуючу модель майбутнього. Зв'язок різних історичних форм існування того самого явища означає, що сучасний стан досліджуваного об'єкта є закономірним результатом його попереднього розвитку, а майбутній стан – закономірним результатом розвитку в минулому і сьогоденні.

Комплексний підхід включає розгляд явищ у їхньому зв'язку і залежності одне від одного, використовуючи для цього методи дослідження не тільки даної, але й інших наук, що вивчають це ж саме явище. Теоретичною основою розробки наукових уявлень про майбутній розвиток є політична економія. З тією же метою в теорії та практиці економічного прогнозування широко використовується науковий апарат інших суспільних наук.

Системний підхід припускає дослідження кількісних і якісних закономірностей проходження імовірнісних процесів у складних економічних системах. Він відіграє важливу роль в економічному прогнозуванні.

Таблиця 2

Метод інтегральної оцінки конкурентоспроможності підприємств-конкурентів [16]

№ з/п	Фактор конкурентоспроможності	Параметрична експертна оцінка підприємств-конкурентів			Ранг фактора	Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємств-конкурентів		
		ПАТ «ЛАКТИС»	ПрАТ «Геркулес»	ПрАТ «Галичина»		ПАТ «ЛАКТИС»	ПрАТ «Геркулес»	ПрАТ «Галичина»
1	Положення на ринку	2,500	4,500	4,800	0,10	0,250	0,450	0,480
2	Товар	4,000	4,500	4,500	0,25	1,000	1,125	1,125
3	Виробничий потенціал	3,300	4,600	4,800	0,35	1,155	1,610	1,680
4	Метод руху товарів	2,500	3,500	3,900	0,05	0,125	0,175	0,195
5	Можливості збуту	2,700	3,700	4,800	0,25	0,675	0,925	1,200
6	Сумарна оцінка	–	–	–	1,00	3,205	4,285	4,680
7	Коефіцієнт конкурентоспроможності	–	–	–	–	0,685	0,916	1,000
8	Ранг	–	–	–	–	3	2	1

Кожне явище дійсності може розглядатися як система. Це означає, що воно складається з ряду пов'язаних між собою частин, елементів, що забезпечують у цілому визначені властивості, функції. Знаючи ці властивості та функції, можна передбачати, як буде поводити себе досліджуваний об'єкт.

Структурний підхід відіграє важливу роль у дослідженні об'єктів управління соціально-економічним розвитком, оскільки метою дослідження є причинне пояснення, тобто встановлення причини досліджуваного явища.

Системно-структурний підхід припускає, з одного боку, розгляд економічної системи як цілого, що динамічно розвивається, а з іншого боку – розчленування системи на складові структурні елементи в їхній взаємодії, оскільки в реальних умовах кожен структурний елемент впливає як на всі інші елементи, так і систему в цілому. Тим самим створюється можливість розкрити закономірності зв'язків елементів системи, а також їхнє співвідношення та субординацію.

Моніторинг показників виробничо-господарської діяльності підприємства, а також зовнішнього середовища дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо регулювання процесу соціально-економічного розвитку підприємства. Ефективність управлінських рішень при цьому істотно залежить від дієвості системи менеджменту підприємства та досконалості інформаційних технологій, які використовує підприємство.

Моніторинг індикаторів соціально-економічного розвитку підприємства дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо процесу його регулювання. Ефективність управлінських рішень при цьому істотно залежить від дієвості системи менеджменту підприємства та досконалості інформаційних технологій, які використовує підприємство [10].

З урахуванням вищевикладеного концепцію соціально-економічного розвитку підприємства можна представити у вигляді моделі (рис. 1).

ВИСНОВКИ

Отже, запропонована концепція соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах має стратегічну спрямованість і враховує динамічність розвитку підприємства, тим самим обумовлюючи більш детальне вивчення елементів його організаційно-методичного забезпечення, що сприятиме підвищенню ефективності функціонування підприємств у перспективі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційні механізми економічного управління підприємством: монографія/під ред. Л. В. Фролової. Кривий Ріг, 2016. 492 с.
2. Новиков А. М., Новиков Д. А. Методология научного исследования. М.: Либроком, 2010. 280 с.
3. Проблемы экономики и управления предприятиями, отраслями, комплексами: монография / А. В. Акишева, Е. В. Бог-

далова, Н. В. Городнова и др./под общ. ред. С. С. Чернова. Кн. 4. Новосибирск: ЦРНС – Изд-во «СИБПРИНТ», 2008. 355 с.

4. Сімченко Н. О. Соціально орієнтовані системи управління: концепція побудови. *Економіка та держава*. 2010. № 10. С. 59–61.

5. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». Київ: НІСД, 2015. 684 с.

6. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Львів: Магнолія-2006, 2014. 406 с.

7. Тимошук М. Р. Концептуальні засади управління розвитком підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер.: Економіка. 2015. Вип. 2. С. 241–245.

8. Матвійчук А. В. Аналіз та прогнозування розвитку фінансово-економічних систем із використанням теорії нечіткої логіки: монографія. Київ: ЦНЛ, 2005. 206 с.

9. Мельник А. Ф., Васіна А. Ю., Желюк Т. Л., Попович Т. М. Національна економіка: навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 463 с.

10. Планування соціально-економічного розвитку підприємств: монографія/О. Є. Кузьмін, Р. В. Фещур, З. В. Шуляр та ін. Київ: УБС НБУ, 2007. 449 с.

11. Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Устенко О. А., Юрій С. І. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Т. 1. Львів: Світ, 2005. 616 с.

12. Семенова А. Ю. Економічний механізм управління сільськогосподарським підприємством: теоретико-методологічний аспект. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. № 3. С. 186–190.

13. Кайдрович Х. І. Концепція формування механізму фінансової рівноваги підприємства в системі забезпечення його економічної безпеки. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2014. № 1-2. С. 53–64.

14. Мотивация персонала в современной организации/ под общ. ред. Трапицына С. Ю. СПб.: ООО «Книжный Дом», 2007. 240 с.

15. Большая Советская Энциклопедия: в 30 томах/Гл. ред. А. М. Прохоров. 3-е изд. М.: Советская энциклопедия, 1975. Т. 20. 608 с.

16. Єрмак С. О., Бугаєнко О. В. Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності виробничих підприємств (на прикладі ПАТ «ЛАКТИС») // Економіка і управління в умовах глобалізації: матеріали V міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Кривий Ріг, 25 травня 2016 р.). Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. С. 72–75.

17. Симонян Р. Х. Социальное планирование как функция управления производством. М.: Знание, 1984. 64 с.

18. Лебедева Л. Соціально-економічний розвиток та способи його виміру. Конференція. *Вісник Антимонопольного комітету України*. 2013. № 1. С. 54–59.

REFERENCES

Akisheva, A. V. et al. *Problemy ekonomiki i upravleniya predpriyatiyami, otraslyami, kompleksami* [Problems of Economics and management of enterprises, branches, complexes]. Novosibirsk: TsRNS - Izd-vo «SIBPRINT», 2008.

Analitychna dopovid do Shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy v 2015 rotsi» [Analytical report to the Annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine "On internal and external situation of Ukraine in 2015"]. Kyiv: NISD, 2015.

Bolshaya Sovetskaya Entsiklopediya [Great Soviet Encyclopedia]. Vol. 20. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya, 1975.

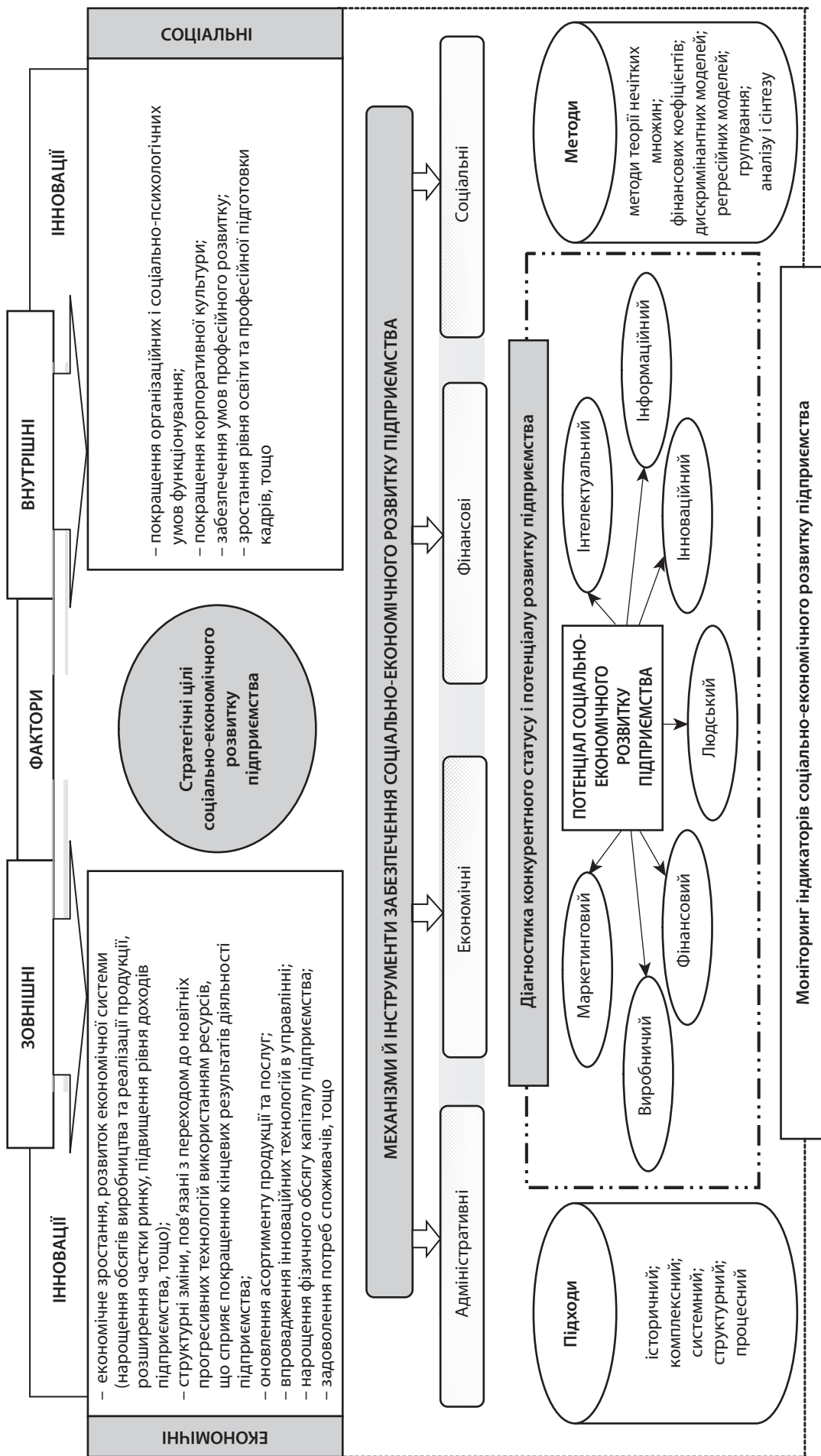

Рис. 1. Концептуальна модель соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах

Джерело: авторська розробка.

Innovatsiini mekhanizmy ekonomichnoho upravlinnia pidpriemstvom [Innovative mechanisms of economic management of an enterprise]. Kryvyi Rih, 2016.

Kuzmin, O. Ye. et al. *Planuvannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku pidpriemstv* [Planning of socio-economic development of enterprises]. Kyiv: UBS NBU, 2007.

Kaidrovych, Kh. I. "Kontseptsiiia formuvannia mekhanizmu finansovoi rivnovahy pidpriemstva v systemi zabezpechennia yoho ekonomichnoi bezpeky" [The concept of formation mechanism of the financial balance of the enterprise in the system of ensuring their economic security]. *Naukovi zapysky Ukrainskoi akademii druzkarstva*, no. 1-2 (2014): 53-64.

Lebedieva, L. "Sotsialno-ekonomichni rozvytok ta sposoby yoho vymiru" [Socio-economic development and the means of measuring]. *Konkurentsia. Visnyk Antymonopolnoho komitetu Ukrainy*, no. 1 (2013): 54-59.

Matviichuk, A. V. *Analiz ta prohnozuvannia rozvytku finansovo-ekonomichnykh system iz vykorystanniam teorii nechitkoi lohiky* [Analysis and forecasting of development of financial and economic systems using the theory of fuzzy logic]. Kyiv: TsNL, 2005.

Melnyk, A. F. et al. *Natsionalna ekonomika* [The national economy]. Kyiv: Znannia, 2011.

Mochernyi, S. V. et al. *Ekonomichni entsyklopedychnyi slovnyk* [Economic encyclopedic dictionary]. Vol. 1. Lviv: Svit, 2005.

Motivatsiya personala v sovremennoy organizatsii [Personnel motivation in a modern organization]. St. Petersburg: Knizhnyy Dom, 2007.

Novikov, A. M., and Novikov, D. A. *Metodologiya nauchnogo issledovaniya* [The methodology of scientific research]. Moscow: Librokom, 2010.

Petrovych, I. M., and Prokopyshyn-Rashkevych, L. M. *Ekonomika i finansy pidpriemstva* [Economics and Finance of the enterprise]. Lviv: Mahnoliia-2006, 2014.

Semenova, A. Yu. "Ekonomichni mekhanizm upravlinnia silskohospodarskym pidpriemstvom: teoretyko-metodolohichni aspekt" [Economic mechanism of management of agricultural enterprise: theoretical and methodological aspect]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahranoi akademii*, no. 3 (2012): 186-190.

Simchenko, N. O. "Sotsialno oriientovani systemy upravlinnia: kontseptsiiia pobudovy" [Socially oriented management system: conception]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 10 (2010): 59-61.

Simonyan, R. Kh. *Sotsialnoye planirovaniye kak funktsiya upravleniya proizvodstvom* [Social planning as a function of production management]. Moscow: Znaniye, 1984.

Tymoshchuk, M. R. "Kontseptualni zasady upravlinnia rozvytkom pidpriemstv" [Conceptual bases of management development of enterprises]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, no. 2 (2015): 241-245.

Yermak, S. O., and Buhaienko, O. V. "Innovatsiini yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti vyrobnychykh pidpriemstv (na prykladi PAT «LAKTIS»)" [Novac as the factor of increase of competitiveness of industrial enterprises (on the example of JSC "LAKTIS")]. *Ekonomika i upravlinnia v umovakh hlobalizatsii*. Kryvyi Rih: DonNUET, 2016.72-75.